



Adviezen van de eerste gelote Burgerraad over de vraag:

Hoe komen we tot minder afval en kan een prijsprikkel daarbij helpen?

28-6-2025, Amersfoort



Voorwoord Burgerraad Amersfoort

Monumentale aftrap in bijzondere sfeer

Een doorsnee zaterdagochtend, ergens in een monumentale kerk in Amersfoort. Vreemde gezichten. Onwennige begroetingen. En dan, de eerste vraag: “Hoe zorgen we samen voor minder afval - en moet daar een prijskaartje aan hangen?” Zo begon ons avontuur als eerste gelote Burgerraad van Amersfoort. Niet als experts, maar als betrokken inwoners. Geen politieke agenda's, maar ervaringen uit het dagelijks leven. Van studentenflat tot seniorenwoning, van duurzaamheidsidealist tot diftarscepticus.

We waren met velen, van net 20 tot 80+, uit alle hoeken van de stad. Sommigen nog maar net Amersfoorter, anderen al decennialang geworteld. Wat ons bond: we gaven onze tijd en energie om mee te denken over iets dat iedereen raakt, ons afval. We leerden elkaar kennen, deelden zorgen en wisselden perspectieven uit. Met verschillende fysieke werkvormen waarin we letterlijk tegenover elkaars standpunten konden staan en ons inleefden in de tegenstem. En stukje bij beetje werden we niet zomaar een groep mensen, maar steeds meer een echte burgerraad. Een tijdelijke mini-democratie, gevormd door loting, verbonden door betrokkenheid. We vertegenwoordigden onszelf, maar namen de stemmen van onze burens en omgeving mee.

De vraag

De opdracht leek helder maar beladen: hoe komen we tot minder afval, en kan een prijsprikkel zoals diftar daarbij helpen? Wat begon als een technische beleidsvraag, raakte al snel aan de kern van iets groters: vertrouwen in de overheid, solidariteit ondanks verschillen tussen inwoners en onze verantwoordelijkheid voor de aarde. Is het eerlijk om te betalen per zak? Of werkt dat vooral voor wie het zich kan permitteren? En hoe voorkomen we dat besparing belangrijker wordt dan duurzaamheid?

Prijsprikkel of bezuiniging?

We zagen scherpe randjes: zorgen over bijplaatsingen, over mensen die door diftar klem komen te zitten, over het gevaar dat de dalende kosten voor afval dankzij de prijsprikkel verrekend wordt met andere belastingen en daarmee een bezuinigingsmiddel. Maar ook: het huidige systeem schiet tekort. Te veel onbestemd restafval dat wordt verbrand.

Te weinig inzicht in wat afval doet - met ons, met de stad, met de wereld. We voelden de complexiteit. En we voelden het gewicht van onze adviezen. Want afval is geen afval. Het is een spiegel van ons gedrag, onze keuzes, onze toekomst.

Samen kwamen we tot 15 adviezen, die meer dan 75% steun kregen. Die variëren van praktische voorstellen zoals een afval-app en pasjes op meerdere containers, tot principiële keuzes: als we diftar overwegen, doe dat dan met oog voor kwetsbare groepen en frame het positief. Niet als straf, maar als uitnodiging. We stelden randvoorwaarden, vroegen om goede communicatie en heldere informatie en pleitten voor maatwerk en menselijkheid. En ja: één advies viel op. Een flink deel van ons wilde diftar helemaal niet. Die stem hoort u ook.

Oefening in democratie

Wat begon als een bijeenkomst over afval, werd iets groters: een oefening in democratie. In luisteren. In nuance. Een bijzondere groepsreis waarbij we hebben ervaren hoe dialoog te voeren en in de huid van de ander te kruipen. Ook hebben we ervaren dat beleid maken moeilijk is, maar ook dat burgers, wanneer je ze serieus neemt, tot verrassend constructieve voorstellen komen. Met dit rapport leggen we onze adviezen aan u voor. Niet als blauwdruk, maar als bouwstenen. Voor een schoner Amersfoort. Voor een eerlijk gesprek over gedrag, verantwoordelijkheid en toekomst.

En misschien, heel misschien, was het grootste geschenk van dit proces niet een advies over diftar, maar een glimp van wat een stad kan zijn als inwoners écht kunnen meedenken. Als de stem van de straat, de galerijflat, het rijtjeshuis en het studentencomplex evenveel telt. Democratie begint bij vertrouwen. En dat vertrouwen is hernieuwd. Niet alleen in de stad. Maar ook in elkaar.

Met trots en dankbaarheid,

Namens de deelnemers van de eerste gelote Burgerraad Amersfoort,

Dora, Ernest en Marnix

Juli 2025

1 Overzicht adviezen

Op 28 juni hebben we na 5 dagen informatie verzamelen en dialoog met elkaar, gestemd op 23 adviezen. Voor een positief besluit moet minimaal 75% van de stemmen zijn behaald (dus 3/4^e meerderheid). In totaal hebben 15 adviezen deze drempel gehaald. Ze zijn willekeurig achter elkaar genoteerd. Deze adviezen staan hieronder integraal verwoord. In het tweede deel staan de adviezen die geen meerderheid van 75% hebben.



Diftar staat voor *gedifferentieerd tarief*. Dat betekent dat je betaalt voor de hoeveelheid restafval die je aanbiedt. Bied je weinig aan dan betaal je minder.

Dit willen we niet bij diftar 81% voor en 19% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Diftar is gekoppeld aan andere belastingen en dat de gemeente wil bezuinigen.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Diftar niet als verkapte bezuinigingsmaatregel invoeren.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Door het financiële effect van diftar niet te compenseren in de belastingen.

Het is de toon die de muziek maakt 78% voor en 22% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Teveel restafval, te weinig recycling.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Let of hoe je diftar frame, het gaat om besparen door afval te verminderen.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Diftar op een positieve manier inzetten en neerzetten (framen). Geen accent op prijsprikkel maar op recycling en besparing voor de consument.



Afval-App 89% voor en 11% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Bij eventueel invoering van diftar is het gevaar dat burgers geen goed inzicht hebben in hun afval en kosten.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Directe inzage in de app (en website).

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Door middel van overzicht in de app:

- Aantal inleveringen of kilo's
- Per afvalstroom
- Scheiding- advies
- Instellen van meldingen

Optie voor ontvangst rapportage op papier in plaats van in de app.

Randvoorwaarden diftar 80% voor en 20% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Dat er teveel restafval is en dat diftar mogelijk een oplossing is.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Goed advies aan de gemeente bij eventuele invoering diftar.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Dat de gemeente rekening houdt met:

- Doelgroepen, bijvoorbeeld incontinentiemateriaal.
- Betaalbaarheid, bijvoorbeeld minima.
- Goede handhaving, bijvoorbeeld door middel van ROVA- pas.
- Werkelijk gebruik, bijvoorbeeld aantal kilo of klepbewegingen.
- Regelmatige evaluatie, bijvoorbeeld plan-do-check- act- model.

Voorkom afvaltoerisme 89% voor en 11% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Inwoners van andere gemeenten leveren hun afval bij de ROVA in Amersfoort, waardoor Amersfoort meer restafval heeft.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Alleen Amersfoorters gratis toegang geven tot ROVA.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Toegangscontrole met ROVA pasje of app.



Pasjes op meer containers 100% voor

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Restafval pasjes zijn maar een (1) container te gebruiken. Indien container vol is zorgt dit voor ongewenste bijplaatsing.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

- Schone openbare ruimte.
- Pasjes op meerdere omliggende containers toepasbaar maken, zodat de welwillende inwoners naar een andere container kunnen lopen.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Pasjes op meerdere containers toegankelijk maken.

Afvalscheiding kleine behuizing 82% voor en 18% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

In een klein huis is weinig ruimte voor allerlei bakken om afval te scheiden.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Afvalscheiding en minder restafval, ook bij kleine behuizing: zoek voor meer afvalsoorten een oplossing voor klein behuise inwoners.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Meer afvalcontainers bij elkaar geconcentreerd en niet te ver weg
- Nadenken over “nieuwe” afvalbakjes voor in huis die de gemeente beschikbaar stelt.
- Denk aan meer grote kooien voor grof afval, dichtbij de containers, of ophaalservice + GRIP wagen.

Een GRIP-wagen is een mobiel inleverstation voor grondstoffen van ROVA. Een milieubrengstation dichtbij.

Lange leve de schone straat 82% voor en 18% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Het dumpen van grofvuil.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Schone openbare ruimte.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Grofvuil ophalen op afspraak en gratis.

Verbeter het bereik van communicatie over afval (vorm) 76% voor en 24% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

De informatie/communicatie over afval en afscheiding/verwerking vanuit de gemeente bereikt de inwoners onvoldoende.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

- Elke burger in Amersfoort (jong/oud, verschillende sociale klassen, verschillende talen) krijgt informatie en wordt betrokken. We doen het echt samen. Ook met bedrijven en organisaties.
- Juiste kanalen worden gebruikt voor alle doelgroepen.
- Dat mensen weten wat het nieuwe afvalbeleid is en waar/hoe ze afval kunnen scheiden.
- Het onderwerp blijft top of mind. Mensen weten van het belang van het onderwerp.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Organiseren van bijeenkomsten met toelichting op het afvalbeleid en wat mensen zelf kunnen doen in wijkcentra.
- Informatie via betaald adverteren verspreiden -> kanalen City Marketing gebruiken.
- Leuke folders in brievenbus.
- Gebruik alle beschikbare sociale media, oofl gemaakt door jeugd.
- Mensen persoonlijk aanspreken door middel van enquêtes.
- Vraagloket bij de gemeente waar mensen terecht kunnen met vragen.
- Stickers op container van wat daar in kan/mag.

Zorg voor duidelijke informatievoorziening (inhoud) 92% voor en 8% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

De informatie over de werking, verwerking en de voordelen van afvalscheiding moet duidelijker zijn.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

- Informatie over wat er gebeurt met gescheiden afval en wat met restafval.
- Informatie over hoe we steeds meer bereiken en welk effect dat heeft voor de kosten voor de burgers.
- Duidelijkheid over welk afval waarbij hoort -> updates bij wijzigingen.
- Maak het concreet, wat heeft een individu eraan als die afval scheidt?

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Maak een beeldmerk voor herkenning, herhalingsprikkel.
- Creëer een site over afvalscheiding (+ QR-codes).
- Stuur een infoblad mee met de jaarfactuur/gemeentelijke belasting.
- Campagne: Begrijpen (wat is het probleem).
- Willen (de burger moet gemotiveerd raken).
- Kunnen (zijn alle middelen er die nodig zijn).



Breng informatie over afval positief

87% voor en 13% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

De communicatie over het afvalprobleem is te negatief en stimuleert niet.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Dat mensen gewilliger zijn om afval te scheiden als ze er positief naar kijken

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Als je diftar overweegt maak dan duidelijk dat de burger daarmee beter af is
- Deel succesverhalen.
- Maak gebruik van social proof (Voorbeeld: 89% gebruikt hotelhanddoeken opnieuw).
- Positieve grondhouding, deel succes en benoem waar we nog aan moeten werken.
- Ouderen samen met kinderen zwerfafval laten verzamelen en succes delen -> trots op de schonere stad.

Amersfoort zwerfafvalvrij

90% voor en 10% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Zwerfafval in Amersfoort verminderen.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Schone openbare ruimte.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Open prullenbakken vervangen door prullenbakken waar vogels en wind geen afval uit kunnen halen.
- In kaart brengen prullenbakken openbare ruimte, waar nodig bijplaatsen van geschikte prullenbakken.
- Meer statiegeld-rekjes bij prullenbakken.

Eerst graaien dan maaien

95% voor en 5% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Zwerfafval wordt meegemaaid met het gras en blijft dan versnipperd achter.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Dat afval eerst wordt opgeruimd voor het maaien.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Het maaiplan moet openbaar gemaakt worden
- Team afval en Team groenvoorziening van de gemeente moeten beter met elkaar afstemmen.



Minder hoekjes die uitnodigen tot dumpen 87% voor en 13% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Veel dode hoekjes waarin afval wordt neergezet.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Minder grof afval en zwerfafval dat wordt neergezet.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Dode hoekjes groener maken, dus minder aantrekkelijk voor dumping.
- Bepalen welke oplossingen: perkje, bankje, bloembakken, jeu de boules baan etc.
- In gesprek met buurtbewoners, waar zijn de hoekjes, welke ideeën, welke rol in onderhoud (buurtbeheer).
- Gemeente maakt middelen beschikbaar voor goede oplossingen.

Onderzoek naar vestigingsbeleid rond circulaire economie 77% voor en 23% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

- Bedrijven en winkels produceren te veel afval en gebruiken te veel verpakkingsmateriaal.
- De consument heeft daardoor te weinig keuze in duurzaam en verpakkingsarm/vrij consumeren. Dit kan beter.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

We willen bedrijven en winkels dwingen en/of stimuleren om minder afval te produceren.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Onderzoek (juridische) mogelijkheden in regelgeving en vestigingsbeleid en ontwikkel op basis hiervan passende initiatieven, die:

- Duurzaam en afval arm produceren stimuleren/afdwingen.
- Verpakkingsarm/vrij produceren en aanbieden stimuleren/afdwingen (in winkels én op de markt!).



2 Overzicht adviezen die de drempel van 75% meerderheid niet hebben gehaald

Om het totaalbeeld te geven bieden we ook inzicht in de 8 adviezen waar geen meerderheid van 75% voor is behaald.

Eerst proberen, dan leren 62% voor, 38% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Na invoer van diftar kan de gemeente moeilijk terug. We moeten proberen, en dan leren. Ook willen we dat mensen niet in de knel komen door diftar.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

- Diftar pas invoeren na een experiment.
- Experiment via de app waarmee je kan zien dat diftar het gewenste doel bereikt.
- Terugkerend onderzoek blijven doen onder groepen mensen die in de knel komen.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Via de app: iedereen inzicht geven in wat je zou kunnen besparen als diftar ingevoerd zou zijn.
- Belonen als je daadwerkelijk afval vermindert. (bijvoorbeeld een competitie in de wijk of kleine prijsjes uitreiken).
- Bijsturen op basis van resultaten van bovenstaand onderzoek.

Behoud huidige systeem 32% voor en 68% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Mensen willen niet apart betalen voor afval.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Geen verandering, geen verdeeldheid, alle kosten eerlijk verdelen, grote gezinnen moeten hetzelfde betalen als grote gezinnen.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Geen invoer van diftar, verzin andere manieren om afval te verminderen zoals nascheiden.



Milieustraat gratis voor grondstoffen en betaald voor restafval 63% voor en 37% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Afval wordt nog onvoldoende gescheiden aangeboden en onvoldoende gescheiden in de milieustraat (dit laatste is vermoeden)

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Dat niet alles bij het restafval verdwijnt. Mensen doen te weinig moeite om te scheiden in de milieustraat.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Betalen voor restafval vanaf een bepaalde hoeveelheid per jaar.
- inleveren van grondstoffen is gratis.

Omdenken met afval 68% voor en 32% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Er wordt door de stad te weinig creatief/innovatief gedacht over afval.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

We hebben meer innovatieve omdenkers nodig, die op een creatieve en praktische manier denken over minder zwerfafval en restafval. En dit is een continu proces.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

- Binnen het team afval van de gemeente een (externe) innovator als vast teamlid. Deze heeft de coördinerende rol om innovatie standaard een goede

plek te geven en de DOEN tank te faciliteren.

- Een innovatieve DOEN-tank bestaande uit designers, ambtenaren, kunstenaars, inwoners en ondernemers uit Amersfoort!
- Ter illustratie: de DOEN-Tank kan nadenken over BIJVOORBEELD:
 - » Elke parkeerhub een milieustraat.
 - » De inzet van een kunstenaar voor een afvalbiennale in Amersfoort.
 - » Hoe maak je afval weggooien leuker?
 - » Ideeënbus.

Afvalgrijpers voor het grijpen! 67% voor en 33% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Weinig mensen weten waar ze een afvalgrijper kunnen afhalen.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Zoveel mogelijk mensen stimuleren om zwerfafval op te rapen.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Betere communicatie over waar deze grijpers af te halen zijn. Bijvoorbeeld socials, gemeentewebsite, posters, special edition afvalkrant, flyers in de bus, bij de supermarkt, naast elk AED apparaat een grijper hangen (red de buurt!)



Intensieve lobby voor duurzaam produceren en aanbieden 71% voor en 29% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Bedrijven en winkels produceren te veel afval en gebruiken te veel verpakkingsmateriaal.

De consument heeft daardoor te weinig keuze in duurzaam en verpakkingsarm/vrij consumeren. Dit kan beter.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

We willen bedrijven en winkels dwingen en/of stimuleren om minder afval te produceren.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Zet in op lokale, landelijke en Europese lobby waarmee:

- Duurzaam en afval arm produceren wordt gestimuleerd/afgedwongen.
- Verpakkingsarm/vrij produceren en aanbieden wordt gestimuleerd/afgedwongen (in winkels én op de markt).

App voor circulair Amersfoort 70% voor en 30% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

Er zijn veel circulaire initiatieven van de gemeente, maar ze zijn niet bekend – moeilijk te vinden voor de ‘doorsnee’ Amersfoorter.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

We willen hergebruik en het delen van spullen stimuleren door betere

vindbaarheid van initiatieven. Dit zal zorgen voor meer gemak voor de Amersfoorters en ondernemers.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/ maatregelen stellen we voor?

We introduceren een app waarop alle initiatieven zijn gebundeld. Op de app staat niet alleen informatie, maar je kunt via de app deelnemen en gebruik maken van het aanbod. (niet ter vervanging van de huidige websites)

Duurzame Pop Up Stores in leegstaande panden 71% voor en 29% tegen

Wat zien we? Welk probleem willen we oplossen?

- Leegstand in het centrum, bijvoorbeeld de Langestraat.
- Te veel online aankopen en terugzendingen.
- Te weinig lokale producten te koop.
- Te veel bruikbare producten worden weggegooid.

Wat willen we? Wat is het doel en het gewenste resultaat? Waarom vinden we dit belangrijk?

Gebruik maken van leegstand in het centrum, minder transport, meer lokaal produceren, meer circulair leven en bewustwording.

Hoe willen we dat bereiken? Welke aanpak/maatregelen stellen we voor?

Bij leegstand in (winkel)panden stimuleert de gemeente duurzame/circulaire pop up stores. De gemeente bouwt een netwerk op van bestaande initiatiefnemers en organisaties, die klaar staan om hier in te springen zodra de kans zich voor doet.





GELOTE BURGERRAAD AMERSFOORT

Samuel, Mark, Ellen, Dora, Joyce, Margreet, Herman, Catherine, Selcuk, Oleksandra, Jurriaan, Saimi, Irene, Achmed, Erik, Mirjam, Marrit, Samuel, Ingrid, Finn, Mesut Ensar, Lente, Volker, Jelmer, Farvardin, Marrit, Ien, Michel, Marnix, Samantha, Mathijs, Karin, Noa, Hedwig, Paul, Tess, Rob, Stefan, Johan, Friso, Dilara, Anita, Johnnie, Arjan, Claudia, Suzan, Joris, Romando, Ernest, Eylard, Jan, Hanneke, Henk, Johan.

